

**Az alapvető jogok biztosának
Jelentése
az AJB-3091/2012. számú ügyben**

Előadó: dr. Györffy Zsuzsanna

A vizsgálat megindítása

Hivatalomhoz állampolgári bejelentés érkezett, miszerint az egyik fővárosi fenntartású gyermekotthon néhány dologozójának 2011 szeptemberében több gyermek panaszkodott arról, hogy a gyermekotthon igazgatója szexuálisan molesztálta őket. A beadványozók a fenntartó intézkedését kérték, amely vizsgálatot indított, majd bejelentést tett a rendőrségen. Eljárásom megindításakor az ügyben a Fejér Megyei Rendőr-főkapitányság Bűnügyi Osztálya (a továbbiakban: rendőrség) szemérem elleni erőszak büntett elkövetésének megalapozott gyanúja miatt eljárást folytatott.

A panaszos sérelmezte, hogy az ügyben érintett gyermekek neve hamarosan ismertté, helyzetük a gyermekotthonban tarthatatlanná vált.

Figyelemmel arra, hogy a beadvánnyal összefüggésben felmerült a gyermeki jogok sérelmének gyanúja, az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (Ajbt.) 20. § (1) bekezdése alapján vizsgálatot indítottam.

A feladat- és hatáskörömet szabályozó törvény kiemelt feladatomná teszi a gyermekek jogainak védelmét. A gyermekjogi szakombudsmeni teendőket – a konkrét beadványok alapján folytatott vizsgálatokon túl – hivatalba lépésem óta, évente változó fókuszpontú Gyermekjogi Projekt keretében látom el. A Gyermekjogi Projekt részeként 2012. évben különös figyelmet fordítok az igazságszolgáltatás gyermek- és fiatalok részvevőinek helyzetére, alapvető jogaik érvényesülésére. Minderre figyelemmel a nyomozást folytató rendőrségtől tájékoztatást kértem arról, hogy az ügyben érintett gyermekek meghallgatása megtörtént-e? Amennyiben igen, hányszor, milyen módon, milyen körülmények között (gyermekbarát kihallgató szobában, pszichológus jelenlétében stb.). Informálódtam arról is, hogy az érintett gyermekek törvényes képviselőjét meghallgatásukkor ki látta el, kérték-e pszichológus szakértő vizsgálatát.

A rendőrség válaszában ismeretében a nyomozást felügyelő Székesfehérvári Városi Ügyészség vezető ügyésztől érdeklődtem arról, hogy indokoltnak tartaná-e, hogy az eljárásban a gyermekek törvényes képviselőjét eseti gondnok lássa el. Miután a gyanúsítás tárgya a gyermekek szexuális bántalmazása, megalapozottnak tartaná-e szakértő kirendelését, valamint a gyermekek nyomozási bíró általi kihallgatásának indítványozását.

Budapest Főváros Önkormányzatának Módszertani Gyermekvédelmi Szakszolgálat (a továbbiakban: szakszolgálat) igazgatójától tájékoztatást kértem a gyámi, gondozói tanácsadók tapasztalatairól.

Az intézményt fenntartó Budapest Főváros Önkormányzata Főpolgármesteri Hivatal Gyermek- és Ifjúságvédelmi Osztályának (a továbbiakban: gyermekvédelmi osztály) vezetőjétől az ügyben keletkezett dokumentumok rendelkezésemre bocsátását kértem.

A szakszolgálat igazgatójától, valamint a gyermekvédelmi osztály vezetőjétől az érintett gyermekek védelme érdekében tett, vagy szükségesnek tartott intézkedésekről is érdeklődtem.

Az érintett alapvető jog

– A gyermek védelemhez és gondoskodáshoz való joga. *„Minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz.”* (Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdés)

Az alkalmazott jogszabályok

1991. évi LXIV. törvény a Gyermekek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről (Gyermekek jogi Egyezmény)

1997. évi XXXI. törvény, a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról (Gyvt.)

1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról (Be.)

2011. évi CXI. törvény az alapvető jogok biztosáról (Ajbt.)

149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet, a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról (Gyer.)

15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti és a gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről (NM rendelet)

32/2007. (OT. 26.) ORFK utasítás a családon belüli erőszak kezelésével és a kiskorúak védelmével kapcsolatos rendőri feladatok végrehajtásáról (ORFK utasítás)

(Az alkalmazott jogszabályi rendelkezéseket a jelentés melléklete tartalmazza.)

A megállapított tényállás

A beadvány szerint a gyermekek közül többen arról panaszkodtak, hogy az igazgató, a társaik, illetve a szakdolgozók egy része megpróbálta befolyásolni őket. Volt olyan gyermek, akinek – nevelői nyomásra – írásban kellett nyilatkoznia arról, hogy hazudott. Ugyanennek a gyermeknek az igazgató arra vonatkozó célzásokat tett, hogy akkor számíthat a családjával való kapcsolattartás támogatására, ha változtat a hozzá való viszonyán. Más gyermekeket pedig előnyben részesítéssel próbáltak meg befolyásolni (pl. egyikük a családi pótlékából laptopot vásárolhatott, másikkal pedig lehetőséget kapott egy meglehetősen költséges sportban való tehetsége kibontakoztatásához).

2011. október 20-án az intézmény egyik igazgató-helyettese értekezletet tartott. A dolgozók hivatalosan ekkor értesültek a folyamatban lévő fenntartói vizsgálatról, valamint arról, hogy az igazgató 2011. december 5-éig szabadságon lesz. Az igazgató – a folyamatban lévő eljárásra tekintettel – kérte a gyámi tisztség alóli felmentését. Az illetékes gyámhivatalok az intézmény igazgatóhelyetteseit rendelték a gyermekek gyámjává.

A rendőrség 2012. április 4-én kelt levele szerint az ügyben a válaszáig 34 tanút hallgattak meg, közülük hárman gyermekkorúak, hatan fiatalkorúak, a többiek pedig felnőttek voltak. A 12-14 év közötti gyermekkorúak kihallgatására egy alkalommal került sor. A rendőr-főkapitányságon van gyermekbarát kihallgató szoba. A rendőr-főkapitány véleménye szerint a gyermekek életkora, valamint verbális kifejezőkészsége a gyermekbarát kihallgató szoba alkalmazását nem indokolta. A gyermekeket pedagógiai és szociálpedagógiai főiskolai végzettségű, gyermekvédelmi szakismerettel, több éves szakmai gyakorlattal és kellő empátiával rendelkező rendőrtisztok hallgatták ki.

Az eljárás során a gyermek- és fiatalkorúak törvényes képviselőjét gyámjuk, az intézmény igazgatóhelyettese látta el. A törvényes képviselő a gyermekek igazságügyi pszichológus szakértői vizsgálatát nem indítványozta.

A nyomozást felügyelő ügyész 2012. június 18. kelt válasza szerint, a nyomozás során a 14. életévét be nem töltött személy kihallgatására a Be. 86. § (4) bekezdésében foglaltak betartásával került sor. A korábban tanúként kihallgatott 14. életévét be nem töltött gyermekek vonatkozásában a nyomozás során pszichológus szakértőt vontak be. Az ügyben érintett gyermekkorúakról készült igazságügyi pszichológiai szakvélemény a gyermekek szexuális bántalmazását nem támasztotta alá. Az ügyész véleménye szerint a nyomozás válaszáskori állása nem indokolta a gyermekek nyomozási bíró általi kihallgatását.

A rendőrség a nyomozást a 07000/1/126/2011. bü számú, 2012. június 18-án kelt határozatával – mivel a nyomozás alapján nem volt megállapítható bűncselekmény elkövetése – megszüntette.

A fenntartó által rendelkezésemre bocsátott iratok szerint a gyermekotthon két munkatársa 2011. szeptember 16-án szóban, majd szeptember 22-én írásban, az intézmény igazgatójára vonatkozó közérdekű bejelentést tett. A bejelentés szerint közel négy éve a gyermekotthon egyik gyógypedagógusa elmondta, hogy az egyik, akkor 7. osztályos növendéke azt mesélte neki, hogy a gyermekotthon szolgálati lakásában lakó igazgatóhoz többször ment sakkozni. Az intézmény vezetője a gyermek jelenlétében szexuális tartalmú célzásokat tett és egy alkalommal megérintette a fiú heréjét. A fiú nevelőinek is elmondta a történetet. Az eseményekről nyolc-kilenc kolléga tudott, a problémára közösen próbáltak megoldást találni. A gyermeknek a gyógypedagógus azt javasolta, hogy csak akkor sakkozzon az igazgatóval, ha másik felnőtt is jelen van. Nincs arra vonatkozó adat, hogy ezen túlmenően a gyermekekkel foglalkozó szakemberek a gondjaikra bízott gyermek védelmében mit tettek.

2010 novemberében egy másik gyermek az előzőhöz hasonló történetet mesélt a szabadidő szervezőnek. A gyermek nagyon zaklatott volt. A fenntartónak írt beadványban a dolgozók a következőket írták: „*A történet nem tartalmazott olyan elemeket, amiket a gyermekek egymásra, vagy a felnőttekre vonatkozó vádjaikban emlegetni szoktak.*” A szabadidő szervező úgy ítélte meg, hogy „*történhetett valami a gyermekkel, aminek következtében ilyen zaklatott és ilyen történettel kereste fel. Megkérdezte, hogy szólt-e a nevelőnek? [...] azt mondta, hogy beszélt azzal a nevelővel, aki épp velük volt, de ő azt kérte tőle, hogy ne mondjon ilyeneket.*”

A szabadidő szervező a gyermek által elmondottakat megosztotta azokkal a kollégákkal, akiknek a korábbi eseményről is tudomásuk volt. A növendékügyi előadó és a pszichológus – nevek említése nélkül – elmondták az igazgatónak, hogy több jelzés érkezett a gyermekektől az igazgató viselkedésére vonatkozóan. A kollégák elmondták, vezetői intézkedést tartanak szükségesnek. Az igazgató a jelzést megköszönte, munkatársai tudomása szerint azonban ezen túlmenően semmit sem tett. 2011 tavaszán ismét arról számolt be egy gyermek, hogy az igazgató többször megérintette a nemi szervét.

A gyermekekkel foglalkozó felnőttek csak akkor beszéltek az abúzus témájáról, ha a gyermekek hozták szóba a „dolgot.” A szakdolgozók arra kérték a gyermekeket, hogy csak olyan eseményekről meséljenek, ami velük történt meg. A szabadidő szervező felajánlotta, hogy azok, akik vállalják, videokamera előtt mondhatják el a velük történeteket. Három gyermek vállalkozott a felvételre. A beszélgetések során a gyermekek többször jelezték, szeretnék, ha a jövőben nem inzultálná őket az igazgató, ehhez felnőtt segítséget igényeltek.

A nyár folyamán az eseményekről tudomással bíró kollégák többször megbeszélték a fejleményeket és elhatározták, hogy ismét közvetlenül az igazgatóhoz fordulnak. 2011. augusztus 25-én a növendékügyi előadó elmondta az igazgatónak, hogy egyre több gyermek panaszkodik arról, hogy általuk elfogadhatatlan helyen, vagy módon érinti meg őket és gyakran tesz szexuális tartalmú megjegyzéseket. Tájékoztatta az igazgatót arról is, hogy ha a helyzetet nem oldja meg, egyre szélesebb körben hozza nyilvánosságra az eseményeket.

Az igazgató nem érdeklődött a panaszt tevő gyermekek kilétéről és azt sem jelezte, hogy szándékozik valamit tenni az ügyben, amelyben 2011. szeptember 12-éig nem történt fejlemény. Az érintett gyermekek azonban elmondták, hogy az igazgató még augusztus 25-e előtt beszélgetett velük a videofelvételen való részvételükről és utalt arra, hogy elveszíthetik korábbi kedvezményeiket (pl. hétvégi hazautazás).

A fenntartó az idézett bejelentés kézhezvételének napján a gyermekvédelmi osztály vezetőjének, egyik szakreferensének, valamint a gyermekotthon két nevelési- és a gazdasági

igazgatóhelyettesének részvételével megbeszélést tartott. Az oktatási igazgatóhelyettes nyilatkozatát írásban tette meg.

A fenntartó úgy ítélte meg, hogy a beadvány valóságtartamának bizonyítására nincsenek megfelelő eszközei, ezért az ágazatért felelős főpolgármester-helyettes 2011. szeptember 29-én az ügyben bejelentést tett az Országos Rendőr-főkapitányságon.

A bejelentéssel kapcsolatban a gyermekvédelmi osztály vezetője és egyik szakreferense 2011. október 5-én, megbeszélést tartott a szakszolgálat gyámi gondozói tanácsadói munkáját irányító szaktanácsadójával. A gyermekvédelmi osztály szakreferense 2011. november 4-én, látogatást tett az intézményben. A bejelentés egyik aláírójától és az igazgatótól információkat kért az intézményi hangulatról, az érintett gyermekek helyzetéről, a kollégák véleményéről, illetve saját helyzetük megítéléséről.

A bejelentő kérdésre elmondta, hogy a vezetők részéről szankció nem érte, nyugodtan végezheti a munkáját. Megítélése szerint az ügyben érintett három gyermek jól érzi magát, nem kíváncskoznak el a gyermekotthonból. Néhány – a társaiktól érkező – megjegyzéstől eltekintve nem érte őket atrocitás. Tudomása szerint az igazgató beszélgetett velük, de semmilyen módon nem zaklatta őket. Az igazgató a bejelentést követően a városban lakó édesanyjához költözött, majd az ezt követő három hétben nem tartózkodott a településen.

2012. január 17-én a bejelentő felkereste a gyermekvédelmi osztályt és elmondta, hogy a rendőrségi eljárás megindítása óta alapvetően nyugalom van az intézményben. Több kolléga beosztását azonban módosította az igazgató, tőle a korábban megítélt pótlékot vonta meg és másik szobában jelölte ki munkavégzése helyét. A bejelentő az intézkedések jogszerűségét nem vitatta, véleménye szerint azonban azok célja a retorzió volt. Tudomása szerint az igazgató a gyermekek befolyásolására is kísérletet tett.

2012. január 18-án a fenntartó a szakszolgálat igazgatójától tájékoztatást kért arról, hogy a gyámi gondozói tanácsadók az ügyben érintett gyermekeket az elmúlt fél évben hány alkalommal látogatták meg, a gyermekek jelezték-e, hogy az ügyvel kapcsolatban bármilyen retorzió érte volna őket. Érdeklődött az iránt is, hogy a gyermekek kértek-e segítséget, ha igen, az hogyan valósult meg. Információt kért arról is, hogy az intézményben élő többi gyermek hogyan éli meg a történeteket.

A szakszolgálat igazgatójának válasza szerint a gyámi gondozói tanácsadók az elmúlt fél évben havonta egy alkalommal látogattak el az intézménybe. A gyermekek programjától függően havonta-két havonta volt lehetőségük a velük való négy szemközti beszélgetésre. Az érintett gyermekek panasszal ezen időszak alatt nem éltek.

A gyermekvédelmi osztály 2012. januári megkeresését követően a tanácsadók ismét elmentek a gyermekotthonba. Tudomásukra jutott, hogy az ügyben érintett három gyermek közül egy nem járult hozzá, hogy rendőrségi meghallgatásán a gyermekotthonban dolgozó felnőtt jelen legyen. A gyermekotthon növendékei elmondták, hogy az ügy kipattanásakor lehetőséget kaptak véleményük elmondására, azóta már nem foglalkoznak ezzel, élnek mindennapi életüket.

A gyámi, gondozói tanácsadók 2011 szeptemberében a gyermekotthon dolgozóitól szereztek tudomást az igazgatóval szemben felmerült szexuális bántalmazás gyanújáról. A tanácsadók a gyermekeket többször meghallgatták, a gondozottak azonban nem szívesen beszéltek az ügyről. Az érintett gyermekek mindegyike elmondta, hogy az ügy sem tanulmányi, sem szabadidős elfoglaltságukra nem volt hatással. Gondozási helyükkel elégedettek, kapcsolattartásukban, pénz-felszabadítási kérelmük elbírálásában változás nem történt. A gyermekotthonban lehetőség van pszichológiai segítségre. Ezzel a lehetőséggel azonban egyik gyermek sem élt. Az ügyben a fenntartó és a szakszolgálat igazgatója az eddigieken túlmenő intézkedést nem tartott indokoltnak.

A vizsgálat megállapításai

I. A hatáskör tekintetében

A feladat- és hatáskörömet, valamint az ennek ellátásához szükséges vizsgálati jogosultságaimat az Ajbt. határozza meg. Az Ajbt. 18. § (1) bekezdése szerint az alapvető jogok biztosához bárki fordulhat, ha megítélése szerint közigazgatási szerv, helyi önkormányzat, nemzetiségi önkormányzat, kötelező tagság alapján működő köztestület, a Magyar Honvédség, rendvédelmi szerv, közigazgatási jogkörben eljáró egyéb szerv e jogkörében, nyomozó hatóság vagy az ügyészség nyomozást végző szerve, közjegyző, törvényszéki végrehajtó, önálló bírósági végrehajtó vagy közszolgáltatást végző szerv (a továbbiakban együtt: hatóság) tevékenysége vagy mulasztása a beadványt tevő személy alapvető jogát sérti vagy annak közvetlen veszélyével jár (a továbbiakban együtt: visszásság), feltéve, hogy a rendelkezésre álló közigazgatási jogorvoslati lehetőségeket – ide nem értve a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatát – már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. A hivatkozott szakasz (2) bekezdése alapján az állami vagy önkormányzati feladatot ellátó, illetve e feladat ellátásában közreműködő szerv közszolgáltatást végző szervnek minősül.

Tekintettel arra, hogy az Ajbt. 18. § (1) bekezdése szerint a rendőrség és a fővárosi önkormányzat hatóságnak, ugyanezen szakasz (2) bekezdésének a) pontja alapján a gyermekvédelmi szakszolgálat pedig közszolgáltatást végző szervnek minősül, így tevékenységük vizsgálatára kiterjed a hatásköröm. A hivatkozott törvény 18. § (4) bekezdése alapján hivatalból vizsgáltam, hogy a gyermekek védelmére hivatott és köteles szervek és személyek – ideértve a bejelentést tevőket is – a gyermek mindenek felett álló érdekeit szem előtt tartva jártak-e el.

II. Az érintett alapjog tekintetében

A gyermek megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz való jogát az Alaptörvény XVI. cikkének (1) bekezdése deklarálja. A gyermeket főszabályként minden olyan alapvető jog megillet, mint bármely más embert, de ahhoz, hogy a jogok teljességével képes legyen élni, biztosítani kell számára az életkorának megfelelő minden feltételt a felnőtté váláshoz. Erre tekintettel kifejezetten a gyermekek jogaként rögzíti a törvény a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemre és gondoskodásra való jogot. E védelemre és gondoskodásra a gyermek mindenkivel szemben igényt tarthat. Ennek megfelelően a gyermek szülei, családja, az állam és a társadalom valamennyi tagja is köteles a gyermek jogait tiszteletben tartani, és a társadalom fennmaradásának zálogaként biztosítani számára a megfelelő fejlődéséhez szükséges feltételeket.

A gyermek védelemhez és gondoskodáshoz való joga az állam kötelességét alapozza meg a gyermek személyiségfejlődése intézményes védelmére.¹ A gyermek, mint az alapjogok alánya oldalán az életkorból adódó hátrányokat az állam oldaláról az az intézményvédelmi kötelezettség egyenlíti ki, hogy az államnak aktívan kell cselekednie a gyermekek alapvető jogainak előmozdítása, érvényesülése és védelme érdekében. Ezt az alaptételt megtaláljuk a Gyermekjogi Egyezménynek a preambulumban is, amely rögzíti, hogy a gyermeknek, figyelemmel fizikai és szellemi érettségének hiányára, különös védelemre és gondozásra van szüksége, nevezetesen megfelelő jogi védelemre, születése előtt és születése után egyaránt.

III. Az ügy érdemében

A Gyvt. – a Gyermekjogi Egyezményvel összhangban – a gyermek ügyében eljáró minden hatóságot, szervezetet és személyt a gyermek mindenek felett álló érdekeit figyelembe

vevő eljárásra és döntésre kötelez.

Az ORFK utasítás alkalmazása során családon belüli erőszaknak minősül az intézményes ellátás keretében életvitelszerűen együtt élő személyek között megvalósuló, vagy őket, a felsorolt személyek cselekménye által érintő – az utasításban nevesített (pl. kiskorú veszélyeztetése, nemi erkölcs elleni) – bűncselekmények. Az eljárást lehetőleg ilyen ügyekben elméleti és gyakorlati ismeretekkel, tapasztalattal, továbbá kellő empátiával rendelkező rendőrnek kell lefolytatnia. A nyomozási cselekmények során a sértettek kíméletével, jogainak, érdekeinek messzemenő figyelembe vételével kell eljárni. Törekedni kell a „másodlagos áldozattá válás” és a családon belüli erőszak jellegzetességeit figyelmen kívül hagyó megközelítés elkerülésére. Ha indokolt, az eljárásba szaktanácsadóként, illetve szakértőként pszichológust vagy a családon belüli erőszak témájában jártas más szakembert kell bevonni. Ha feltételei biztosítottak, a gyermekkorú vallomását pszichológus bevonásával, vagy speciális körülmények között, úgynevezett „gyermek-kihallgató szobában” kell felvenni.

Megállapítom, hogy a gyermekek tanúkénti meghallgatása a fenti utasítás betartásával történt, alapvető joggal összefüggő visszasságot nem okozott.

A Be. 86. § (1) bekezdése szerint a tizennegyedik életévét meg nem haladott személyt csak akkor lehet tanúként kihallgatni, ha a vallomásától várható bizonyíték mással nem pótolható. A (2) bekezdés alapján, aki szellemi vagy egyéb állapota miatt korlátozottan képes megítélni a tanúvallomás megtagadásának jelentőségét, tanúként csak akkor hallgatható ki, ha vallomást kíván tenni, és a törvényes képviselője vagy a tanúként kihallgatandó által megjelölt hozzátartozó hozzájárul. A (3) bekezdés rendelkezik arról, hogy a tizennyolcadik életévét meg nem haladott, valamint a (2) bekezdésben meghatározott tanú kihallgatásánál a tanú törvényes képviselője és gondozója jelen lehet. (4) bekezdése szerint, ha a tanú és a törvényes képviselő vagy a gondozó, illetőleg a tanú által megjelölt hozzátartozó között érdekellentét van, a (2) és (3) bekezdésben meghatározott jogokat a gyámhatóság gyakorolja.

A Gyer. 10. § (5) bekezdése szerint ha a gyermek vagy a gondnokság alatt álló személy és törvényes képviselője között érdekellentét áll fenn, a gyámhatóság eseti gondnok útján gondoskodik képviselőükről.

Tekintettel arra, hogy az eljárásban gyanúsítottként részvevő igazgatóval hosszú évek óta munkakapcsolatban álló, vele alá-fölérendelt viszonyban lévő igazgatóhelyettes gyakorolta az érintett gyermekek tekintetében a törvényes képviselő jogokat, a gyermekek és a törvényes képviselőiket ellátó személy közötti érdekellentét nem volt kizárható. Álláspontom szerint az érintett gyermekek törvényes képviselőjére a gyermekotthon igazgatójától független eseti gondnok kirendelése volt indokolt. Ha az ideiglenes hatállyal elhelyezett, valamint a nevelésbe vett gyermeket gyámja nem képviselheti, a gyermekvédelmi szakszolgáltatás eseti gondnoki jogkörben látja el ezt a feladatot.² Miután a gyermekvédelmi szakszolgálat a Gyvt. 66. § (3) bekezdésében foglaltak alapján eseti gondnoki, vagyongazdálkodó gondnoki, hivatásos gyámi hálózatot működtet, így nem lett volna akadályja annak, hogy a feladatot gyermekvédelmi szakember lássa el.

Megállapítom, hogy a tanúként kihallgatott gyermekek törvényes képviselőinek az intézményvezetővel munkajogi függőségi viszonyban álló személy általi ellátása a gyermek védelemhez és gondoskodáshoz fűződő joga sérelmének közvetlen veszélyét idézte elő.

Intézményes bántalmazásnak tekinthető minden olyan módszer, eljárás, egyéni reakció az intézményes ellátásban élő gyermekekkel kapcsolatban, amely bántalmazó, elhanyagoló módon bánik a rábízottal, amely a gyermek egészségi állapotát, biztonságát, fizikai, vagy lelki jólétét veszélyezteti, bármely módon kihatározza, vagy visszaél a gyermekkel, alapvető jogainak érvényesítését akadályozza, ellehetetleníti.³

A gyermekekkel szembeni rossz bánásmód (bántalmazás, illetve elhanyagolás) egyes aspektusainak feltárására irányuló jelentésemben⁴ – egyebek mellett megállapítottam, hogy a gyermekvédelmi rendszerbe bekerülő gyermekbántalmazási/elhanyagolási esetek száma jóval alacsonyabb, mint a társadalomtudományi kutatások által megállapított arány. Különös figyelmet igényel a gyermek általi segítségkérések alacsony száma, ami nem lehet pusztán annak eredménye, hogy az érintett gyermekek még túlságosan fiatalok ahhoz, hogy saját problémájukat jelezzék, jogaikat érvényesítsék. A gyermekek életkori sajátosságai mellett – vagyis azon kívül, hogy bizonyos életkorig nem várható el a gyermektől, hogy maga hozza működésbe a gyermekvédelmi szervek valamelyikét – a jogtudatosság hiánya, továbbá a gyermekvédelmi jelzőrendszer egyes szerveinek nem megfelelő érzékenysége is oka lehet a beérkezett jelzések alacsony számának. A hivatkozott számú jelentés részletesen foglalkozik a gyermekvédelmi jelzőrendszer hiányosságaival is.

A Gyermekjogi Egyezmény 20. cikk 1. bekezdése a részes államokat a családi gondoskodást nélkülöző gyermekek különleges védelmére kötelezi. Az Egyezmény 19. cikke alapján a gyermekeket az erőszak bármely formájától meg kell védeni.

A Gyvt. 6. § (5) bekezdése gyermeki jogként deklarálja a bántalmazással – fizikai, szexuális vagy lelki erőszakkal –, az elhanyagolással szembeni védelmet. A 11. § (1) bekezdése minden, a gyermek nevelésével, oktatásával, ellátásával, ügyeinek intézésével foglalkozó szerv és személy kötelezettségévé teszi a gyermeki jogok védelmét. A törvény 17. §-a – a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése és megszüntetése érdekében – a személyes gondoskodást nyújtó szolgáltatók számára jelzési és együttműködési kötelezettséget ír elő. A jelzési és együttműködési kötelezettség elmulasztásának következményeiről a 17. § (4) bekezdése rendelkezik.

A WHO által megfogalmazott definíció szerint „szexuális bántalmazás körébe tartozik minden olyan cselekmény, amelynek során valamely szexuális aktivitásba bevonnak egy gyermeket, ha a gyermek életkoránál, fejlettségénél fogva nem tekinthető felkészültnek, érettnak erre, illetve ha ez a magatartás ellenkezik az adott ország törvényeivel, az elfogadott társadalmi normákkal. A szexuális visszaélés megvalósulhat gyermek és felnőtt, gyermek és gyermek között, ha a gyermek kora és fejlettsége alapján feltételezhetően bizalmi vagy hatalmi viszonyban van a bántalmazottal, és e cselekmény az elkövető igényeinek kielégítésére irányul.”

Szexuális bántalmazás: a nem kívánt érintés, szex, vagy pornófilmek nézése, kieroszakolt, fájdalmat okozó behatolás, tanújává tétele közöszülésnek, vagy egyéb szexuális aktivitásnak. A bántalmazás jelei sokszor nem egyértelműek. Az áldozattól nem várható a gyanú megerősítése, így a szakember sokszor könnyen elbizonytalanodhat. Nehezíti a helyzetet, hogy – főleg elhanyagolás vagy szexuális bántalmazás esetén – a testi jelek hiánya nem zárja ki a bántalmazás lehetőségét. A bántalmazás jelei a gyermek életkorával is eltérő formát ölthetnek. A pubertás korban még nehezebbé válik a viselkedésben a deviáns és normális magatartás elkülönítése. A gyanújelek lehetnek általánosak, specifikusak és jelentkezhetnek testi, viselkedésbeli és érzelmi szinteken.⁵

Az áttanulmányozott iratok szerint, az elmúlt években a gyermekotthon több gondozottja szexuális abúzusra utaló jelzéssel élt. A szexuális bántalmazás gyanújáról a gyermekekkel foglalkozók közül többen tudtak, a rendelkezésemre álló adatok alapján azonban a gyermekek valós segítséget nem kaptak. Az érintett gyermekek természetesen azokhoz a felnőttekhez fordultak, akiket ismertek, bizalmi kapcsolatban voltak velük, kötődtek hozzájuk. A bántalmazás gyanújáról tudomással bíró felnőttek azonban csupán egymás között tettek kísérletet a probléma megoldására, illetve az ügyben érintett igazgatótóhoz fordultak. Nincs nyoma annak, hogy a fenntartóhoz érkezett bejelentést megelőzően a szakdolgozók segítséget kértek volna a gyámi,

gondozói tanácsadóktól, nem fordultak a gyermekjogi képviselőhöz, vagy bármely más gyermeki jogokat védő szervhez és a gondozásukra bízott gyermekeknek sem tanácsolták a segítségkérését. Elfogadhatatlannak tartom, hogy a szakdolgozók – mintegy a nyomozó hatóság szerepét átvéve – videofelvételeket készítettek a gyermekek által elmondottakról.

Álláspontom szerint már a gyermektől érkező első jelzést követően lehetőség lett volna arra, hogy az ügyben a gyermekotthon vezetőjével nem alá-fölérendeltségi viszonyban álló szakember (pl. a gyermekvédelmi szakszolgálat tanácsadója, pszichológusa) járjon el, a szükségesnek tartott intézkedéseket tegye. A gyámi gondozói tanácsadók azonban csak a fenntartóhoz érkezett bejelentést követően értesültek az eseményekről. Mindebből következően a szakdolgozók mulasztása kimeríti a rendszerabúzus fogalmát.

Megállapítom, hogy a gyermekekkel foglalkozó szakemberek jelzési és együttműködési kötelezettségének elmulasztása, az abúzus gyanújának késedelmes jelzése visszásságot okozott a gyermek védelemhez és gondoskodáshoz való alapjogával összefüggésben.

Mindemellett hangsúlyozni kívánom, hogy az Ajbt. 18 § (8) bekezdése alapján az alapvető jogok biztosához fordulása miatt senkit sem érhet hátrány.

A fenntartó a bejelentés kézhezvételének napján az ügyben megbeszélést tartott. Annak bizonyítására, hogy a gyermekeket érte-e abúzus, vagy sem, a fenntartónak nincsenek eszközei, ezért az ügyben rendőrségi eljárást kezdeményezett. Ezt követően megbeszélést tartott, tájékozódott a helyszínen, információk kért a gyermekvédelmi szakszolgálattól. A szakszolgálat gyámi gondozói tanácsadóinak feladatát a NM rendelet 150. §-a határozza meg. E szerint a tanácsadónak a gyermeki jogok érvényesülése érdekében szakmailag folyamatosan segítenie és ellenőriznie kell a gyermek gyámjának, gondozójának tevékenységét. Ennek érdekében szükség szerinti gyakorisággal, – de legalább 2 havonta egyszer – a gondozási helyen találkoznia kell a gyermekkel, a gondozóval és a gyámmal. A látogatás keretében – ha azt az ítélőképessége birtokában lévő gyermek kéri, vagy a tanácsadó azt szükségesnek tartja – négy szemközti beszélgetés során tájékozódik a gyermek helyzetéről, fejlődéséről, esetleges problémáiról. A tanácsadónak a látogatás során szerzett tapasztalatait, megállapításait írásban kell dokumentálnia. Ha ezek alapján megállapítható, hogy a gyám a kötelességeit nem, vagy nem megfelelően teljesíti, a szakszolgálat javasolhatja a gyámhivatalnak a gyámi jogkör korlátozását illetve a gyám felmentését.

Megállapítom, hogy a szakszolgálat gyámi gondozói tanácsadói jogszabályban előírt kötelezettségüknek eleget tettek. A rendelkezésemre álló információk alapján a gyermekek befolyásolását igazoló tény, adat nem merült fel.

Összességében a fenntartó és a szakszolgálat eljárásával kapcsolatban alapvető jogokkal összefüggő visszásságot nem tártam fel.

Intézkedéseim

A jelentésben feltárt, alapvető jogokkal összefüggő visszásság bekövetkezte lehetőségének jövőbeni elkerülése érdekében, az Ajbt. 31. § (1) bekezdése alapján felkérem

1. az emberi erőforrások miniszterét, hogy – a fővárosi/megyei területi gyermekvédelmi szakszolgálatok útján – hívja fel a gyermekvédelmi szakellátásban dolgozók figyelmét a Gyvt.-ben foglalt jelzési és együttműködési kötelezettség teljesítésének jelentőségére.

2. a legfőbb ügyészt, hogy jelentésemet – különös tekintettel annak a gyermekek törvényes képviselőjének ellátásával összefüggő megállapítására – ismertesse az irányítása alá tartozó nyomozó- és a nyomozás törvényességi felügyeletét ellátó ügyészi szervekkel.

Budapest, 2012. október

Prof. Dr. Szabó Máté sk.

Melléklet 1: Az alkalmazott jogszabályok

1991. évi LXIV. törvény a Gyermekek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről (Gyermekek jogi Egyezmény)

3 cikk 1. A szociális védelem köz- és magánintézményei, a bíróságok, a közigazgatási hatóságok és a törvényhozó szervek minden, a gyermeket érintő döntésükben a gyermek mindenek felett álló érdekét veszik figyelembe elsősorban.

19. cikk 1. Az Egyezményben részes államok megtesznek minden arra alkalmas, törvényhozási, közigazgatási, szociális és nevelési intézkedést, hogy megvédjék a gyermeket az erőszak, a támadás, a fizikai és lelki durvaság, az elhagyás vagy az elhanyagolás, a rossz bánásmód vagy a kizsákmányolás – ideértve a nemi erőszakot is – bármilyen formájától mindaddig, amíg szüleinek vagy valamelyik szülőjének, illetőleg törvényes képviselőjének vagy képviselőinek, vagy bármely más olyan személynek, akinél elhelyezték, felügyelete alatt áll.

2. Ezek a védelmi intézkedések szükség szerint olyan hatékony eljárásokat foglalnak magukban, amelyek a gyermek és gondviselői számára szükségesek szociális programok létrehozását teszik lehetővé, továbbá a fentebb leírt rossz bánásmód eseteiben hozzájárulnak a cselekmény felismeréséhez, bejelentéséhez, a jelentés illetékes helyre juttatásához, vizsgálatához, kezeléséhez és az esetek figyelemmel kíséréséhez; szükség szerint magukban foglalják a bírói beavatkozással kapcsolatos eljárást is.

20. cikk 1. Minden olyan gyermeknek, aki ideiglenesen vagy véglegesen meg van fosztva családi környezetétől, vagy aki saját érdekében nem hagyható meg e környezetben, jogosult az állam különleges védelmére és segítségére.

1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról (Gyvt.)

2. § (1) A gyermekek védelmét ellátó helyi önkormányzatok, gyámhivatalok, bíróságok, rendőrség, ügyészség, pártfogó felügyelői szolgálat, más szervezetek és személyek e törvény alkalmazása során a gyermek mindenek felett álló érdekét figyelembe véve, törvényben elismert jogait biztosítva járnak el.

6. § (5) A gyermeknek joga van emberi méltósága tiszteletben tartásához, a bántalmazással – fizikai, szexuális vagy lelki erőszakkal –, az elhanyagolással és az információs ártalommal szembeni védelemhez. A gyermek nem vethető alá kínzásnak, testi fenyegetésnek és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó büntetésnek, illetve bánásmódnak.

11. § (1) A gyermeki jogok védelme minden olyan természetes és jogi személy kötelessége, aki a gyermek nevelésével, oktatásával, ellátásával, ügyeinek intézésével foglalkozik.

17. § (1) Az e törvényben szabályozott gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot látják el – a gyermek családban történő nevelkedésének elősegítése, a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése és megszüntetése érdekében – a törvényben meghatározott alaptevékenység keretében *b)* a személyes gondoskodást nyújtó szolgáltatók, így különösen a családsegítő szolgálat, a családsegítő központ. (2) Az (1) bekezdésben meghatározott intézmények és személyek kötelesek *a)* jelzéssel élni a gyermek veszélyeztetettsége esetén a gyermekjóléti szolgálatnál, *b)* hatósági eljárást kezdeményezni a gyermek bántalmazása, illetve súlyos elhanyagolása vagy egyéb más, súlyos veszélyeztető ok fennállása, továbbá a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása esetén. (3) Az (1) és (2) bekezdésben meghatározott személyek, szolgáltatók, intézmények és hatóságok a gyermek családban történő nevelkedésének elősegítése, a veszélyeztetettség megelőzése és megszüntetése érdekében kötelesek egymással együttműködni és egymást kölcsönösen tájékoztatni. (4) Ha az (1) bekezdés *a)-i)* és *k)* pontjában meghatározott személy vagy az (1) bekezdés *a)-i)* és *k)* pontja szerinti szerv alkalmazottja a (2) vagy (3) bekezdésben foglalt jelzési vagy együttműködési kötelezettségének nem tesz eleget, a gyámhivatal – jelzésre vagy hivatalból – értesíti a fegyelmi jogkör gyakorlóját és javaslatot tesz az érintett személlyel szembeni fegyelmi felelősségre vonás megindítására. A gyermek sérelmére elkövetett bűncselekmény gyanúja esetén a gyámhivatal büntetőeljárást kezdeményez.

63. § (1) A gyermekvédelmi szakszolgáltatás az átmeneti és a tartós nevelésbe vett gyermek gyámjának (hivatásos gyámjának), gondozójának egyéni program szerinti gondozási, nevelési tevékenysége segítése és szakmai ellenőrzése érdekében *c)* jelzi a gyámhivatalnak, ha a gyám (a hivatásos gyám) jogkörének korlátozása, tisztségéből való felmentése vagy felfüggesztése indokolt [...]

64. § A gyermekvédelmi szakszolgáltatás az ideiglenes hatállyal elhelyezett, az átmeneti és tartós nevelésbe vett gyermek gyámsága érdekében *a)* eseti gondnoki jogkörben ellátja a gyermek képviselőjét, ha a gyám a gyermeket nem képviselheti, illetve, ha - különleges szakértelmet igénylő ügyben - a gyám nem tudja a gyermek képviselőjét

ellátni. [...]

66. § (3) A területi gyermekvédelmi szakszolgálat szolgáltatási, szervezési, tanácsadói és gondozási feladatokat végez. Tevékenysége körében a 60-65. §-okban foglaltakon túl *a)* eseti gondnoki, vagyongkezelő gondnoki, hivatásos gyámi hálózatot működtet.

1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról

70/B. § (1) Az eljárás során keletkezett iratról - ideértve a bíróság, az ügyész és a nyomozó hatóság által beszerzett, illetőleg a büntetőeljárásban részt vevő személyek által benyújtott, valamint csatolt iratot is – az a bíróság, ügyész, illetőleg nyomozó hatóság, amely előtt az eljárás folyamatban van, a büntetőeljárásban részt vevő személyek kérelmére a (2)-(7) bekezdés szerint legkésőbb a kérelem előterjesztésétől számított nyolc napon belül másolatot ad ki. (2) A nyomozás befejezéséig a gyanúsított, a védő, a fiataikorú törvényes képviselője, a sértett és képviselője másolatot kaphat a szakvéleményről, valamint az olyan nyomozási cselekményről készült iratról, amelyeknél jelenlétüket e törvény lehetővé teszi; az egyéb iratról pedig akkor, ha ez a nyomozás érdekeit nem sérti. A sértett a nyomozás során keletkezett más iratokról a tanúkenti kihallgatását követően kaphat másolatot.

86. § (1) A tizennegyedik életévét meg nem haladott személyt csak akkor lehet tanúként kihallgatni, ha a vallomásától várható bizonyíték mással nem pótolható. A kihallgatása esetén a hamis tanúzás következményeire való figyelmeztetést mellőzni kell. (2) Aki szellemi vagy egyéb állapota miatt korlátozottan képes megítélni a tanúvallomás megtagadásának jelentőségét, tanúként csak akkor hallgatható ki, ha vallomást kíván tenni, és a törvényes képviselője vagy a tanúként kihallgatandó által megjelölt hozzátartozó hozzájárul. A törvényes képviselő vagy a kihallgatandó által megjelölt hozzátartozó a tanú érdekében ügyvédet hatalmazhat meg. (3) A tizennyolcadik életévét meg nem haladott, valamint a (2) bekezdésben meghatározott tanú kihallgatásánál a tanú törvényes képviselője és gondozója jelen lehet. (4) Ha a tanú és a törvényes képviselő vagy a gondozó, illetőleg a tanú által megjelölt hozzátartozó között érdekellentét van, a (2) és (3) bekezdésben meghatározott jogokat a gyámhatóság gyakorolja.

99. § (1) Ha a bizonyítandó tény megállapításához vagy megítéléséhez különleges szakértelem szükséges, szakértőt kell alkalmazni. (2) Szakértő alkalmazása kötelező, ha *a)* a bizonyítandó tény, illetőleg az eldöntendő kérdés személy kóros elmeállapota, illetőleg kábítószerfüggősége, *b)* a bizonyítandó tény, illetőleg az eldöntendő kérdés kényszergyógykezelés szükségessége, *c)* a személyazonosítást biológiai vizsgálattal végzik, *d)* elhalt személy kihantolására kerül sor. (3) Szakértőt a bíróság, az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság alkalmazhat.

190. § (1) Az ügyész a nyomozást határozattal megszünteti, *a)* ha a cselekmény nem bűncselekmény,

b) ha a nyomozás adatai alapján nem állapítható meg bűncselekmény elkövetése, és az eljárás folytatásáról sem várható eredmény,

207. § (1) A vádirat benyújtása előtt a bíróság feladatait első fokon a törvényszék elnöke által kijelölt bíró (nyomozási bíró) látja el.

(4) A nyomozási bíró a vádirat benyújtása előtt az ügyész indítványára kihallgatja a tizennegyedik életévét be nem töltött tanút, ha megalapozottan feltehető, hogy a tárgyaláson történő kihallgatása a fejlődését károsan befolyásolná. A tanú kihallgatásának indítványozását a törvényes képviselő, a gondozó és a tanú érdekében eljáró ügyvéd az ügyésznél kezdeményezheti.

2011. évi CXI. törvény az alapvető jogok biztosáról (Ajbt.)

18. § (1) Az alapvető jogok biztosához bárki fordulhat, ha megítélése szerint *a)* közigazgatási szerv, *b)* helyi önkormányzat, *c)* nemzetiségi önkormányzat, *d)* kötelező tagság alapján működő köztestület, *e)* a Magyar Honvédség, *f)* rendvédelmi szerv, *g)* közigazgatási jogkörben eljáró egyéb szerv e jogkörében, *h)* nyomozó hatóság vagy az ügyészség nyomozást végző szerve, *i)* közjegyző, *j)* törvényszéki végrehajtó, *k)* önálló bírósági végrehajtó vagy *l)* közszolgáltatást végző szerv. (a továbbiakban együtt: hatóság) tevékenysége vagy mulasztása a beadványt tevő személy alapvető jogát sérti vagy annak közvetlen veszélyével jár (a továbbiakban együtt: visszásság), feltéve, hogy a rendelkezésre álló közigazgatási jogorvoslati lehetőségeket – ide nem értve a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatát – már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. (8) A beadványt benyújtó személy kilétét az alapvető jogok biztosá csak akkor fedheti fel, ha ennek hiányában a vizsgálat nem lenne lefolytatható. Ha a beadványt benyújtó személy kéri, kilétét az alapvető jogok biztosá nem fedheti fel. Az alapvető jogok biztosához fordulása miatt senkit sem érhet hátrány.

20. § (1) Az alapvető jogok biztosá a hozzá benyújtott beadvány alapján – a (2) és (3) bekezdésben foglalt kivétellel – vizsgálatot folytat, és az e törvényben meghatározott intézkedést alkalmazza.

21. § (1) Az alapvető jogok biztosá vizsgálata során *a)* a vizsgált hatóságtól az általa lefolytatott eljárással, illetve az eljárás elmulasztásával kapcsolatban adatokat és felvilágosítást kérhet, valamint a keletkezett iratokról másolat készítését kérheti,

149/1997. (IX. 10.) Korm. Rendelet a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról (Gyer.)

10. § (1) A gyámhatóság az eljárás minden szakaszában hivatalból vizsgálja, hogy a gyermeknek, illetve a gondnokság alatt álló személynek van-e törvényes képviselője. (5) Ha a gyermek vagy a gondnokság alatt álló személy és törvényes képviselője között érdekellentét áll fenn, a gyámhatóság eseti gondnok útján gondoskodik képviselőlükéről [Ptk. 225. § (1) bek.], kivéve, ha kizárólag a (6) bekezdés szerinti intézkedés megtétele szükséges. (6) A gyermek vagy a gondnokság alatt álló személy és a törvényes képviselője közötti érdekellentét esetén - más szerv megkeresésére - a gyámhatóság a meghallgatás során gyakorolja a törvényes képviselőnek a közigazgatási hatósági eljárás általános szabályairól szóló törvényben meghatározott jogait.

15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti és a gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről (Nm rendelet)

150. § (1) A szakszolgálat gyámi gondozói tanácsadója a gyermeki jogok érvényesülése érdekében szakmailag folyamatosan segíti és ellenőrzi a gondozott gyermek gyámjának, gondozójának nevelői, gondozói, illetve gyámi tevékenységét, az egyéni gondozási-nevelési tervben foglaltak végrehajtását, az egyéni elhelyezési terv megvalósulását. (2) A gyámi gondozói tanácsadó az (1) bekezdésben foglaltak megvalósítása érdekében szükség szerinti gyakorisággal, de legalább 2 havonta egyszer a kijelölt gondozási helyen találkozik a gondozott gyermekkel, a gondozóval és a gyámmal. A látogatás keretében *a)* az ítélőképessége birtokában lévő gyermekkel folytatott – ha a gyermek kéri, vagy a gyámi gondozói tanácsadó szükségesnek tartja négy szemközti – beszélgetés során tájékozódik a gondozott gyermek helyzetéről, fejlődéséről, esetleges problémáiról; a gyermek kérésére közreműködik a gyermek és a gondozó, illetve a gyám között felmerült vitás kérdések tisztázásában, *b)* a gondozó, illetve a gyám felkérésére részt vesz a gondozó intézmény szakmai fórumain, *c)* a gyám felkérésére segítséget nyújt az egyes jognyilatkozatok megtételéhez szükséges gyámi álláspont kialakításában, *d)* a gondozóval, illetve a gyámmal folytatott konzultáció során tájékozódik *da)* a gyermeki jogok érvényesülésének biztosításáról, *db)* a gyámhivatali határozatban foglaltak betartásáról, *dc)* az egyéni elhelyezési, valamint az egyéni gondozási-nevelési tervben foglaltak megvalósulásáról, *d)* a 83-85. §-ban szabályozott gondozási-nevelési feladatok ellátásáról, valamint a 87-89. §-ban rögzített családi kapcsolatok alakulásáról. (3) A gyámi gondozói tanácsadó a látogatás során szerzett tapasztalatait, megállapításait, illetve a gyermek érdekében tett intézkedéseit írásban dokumentálja. A szakszolgálat ennek alapján teszi meg a (4)-(5) bekezdésben, valamint a 151-152. §-ban meghatározott intézkedéseit.

152. § Ha a szakszolgálat azt tapasztalja, hogy a gyám a kötelezéseit nem teljesíti, vagy nem megfelelően teljesíti, javaslatot tehet a gyámhivatalnak a gyámi jogkör korlátozására, illetve a gyám felmentésére vagy elmozdítására.

32/2007. (OT. 26.) ORFK utasítás a családon belüli erőszak kezelésével és a kiskorúak védelmével kapcsolatos rendőri feladatok végrehajtásáról (ORFK utasítás)

2. Az utasítás alkalmazása során: *a) családon belüli erőszak:* az egy háztartásban élő személyek, illetőleg a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: Btk.) 137. §-ának 6. pontjában meghatározott hozzátartozók, a volt házastársak, illetve volt élettársak (partnerek), valamint az intézményes ellátás keretében életvitelszerűen együtt élő személyek között megvalósuló, vagy őket a felsorolt személyek cselekménye által érintő alábbi bűncselekmények [...] – kiskorú veszélyeztetése (Btk. 195. §), – a nemi erkölcs elleni bűncselekmények (Btk. XIV. fejezet II. cím) [...]

16. Az eljárást lehetőleg ilyen ügyekben elméleti és gyakorlati ismeretekkel, tapasztalattal, továbbá kellő empátiával rendelkező rendőr végezze. A nyomozási cselekmények során a sértettek kíméletével, jogainak, érdekeinek messzemenő figyelembe vételével kell eljárni. Törekedni kell a „másodlagos áldozattá válás” és a családon belüli erőszak jellegzetességeit figyelmen kívül hagyó megközelítés elkerülésére. Ha indokolt, az eljárásba szaktanácsadóként, illetve szakértőként pszichológust vagy a családon belüli erőszak témájában jártas más szakembert kell bevonni.

19. Ha feltételei biztosítottak: [...] *b)* a gyermekkorú vallomását pszichológus bevonásával, vagy speciális körülmények között, úgynevezett „gyermek-kihallgató szobában” kell felvenni.

Melléklet 2: Lábjegyzet

¹ Vö. 21/19996. (V. 17.) AB határozat

² Lásd. Gyvt. 64.§

³ Forrás: Herczog Mária: Gyermekbántalmazás Complex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft., Budapest, 2007. 143. o.

⁴ Lásd AJB 2227/2010. számú jelentés

⁵ A Gyermekvédelem Nagy Kézikönyve Complex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft., Budapest, 2011.
91. oldal